

سىمپۆزىومى فیدرالى زامنى سەقامگىرى و پىكە وەژيانە

2024.05.23-22

له ژېر چاودېرى سه روکى حکومه تى هه رېمى کوردستان

رژدار ”مه سرور بارزانى“

به هاوبه شى زانکوکانى ”سه لاهه ددين - دهوک - زاخو - سوران“
سىمپوزيومى ”فيدرالى زامنى سه قامگيرى و پيکه وه ژيانه“ به رپوه ده چيټ.

سىمپوزىومى
فېدرالى زامنى سەقامگىرى و پىكە وەژيانە

2024.05.23-22

10:00 سىپىدى

سەنتەرى رەوشە نىبرى ل زانكۇيا سەلاخە دىن - ھەولىر

فیدرالیہت شیوہیہ کی دہولہ تی ئاویتہیہ، کہ تییدا دہسہ لآتہ کان لہ نیوان حکومہ تی فیدرال و حکومہ تی ہریمہ کاندہ دابہ شدہ کریت. سیستہ می فیدرالی سیستہ میکی سہرکہ وتووہ، بہ تاییہ تی لہ و دہولہ تانہ ی فرہ پیکھاتہن، چونکہ مافی پیکھاتہ کان زیاتر دہ پاریزیت.

سالی ۲۰۰۴ بۆ یہ کہ مجار بہ دہر کردنی یاسای (بہر پوہ بردنی دہولہ تی عیراق بۆ قوئاعی گواستنہ وہ) فیدرالیہت لہ عیراقدا چہ سپینرا. بہ مہش دہولہ تی عیراق شیوہیہ کی نویی جوکمرانیی و ہرگرت. پاشان لہ ۲۰۰۵، سیستہ می فیدرالی لہ دہستوری فیدرالیی عیراقدا جیگیرکرا. نامرازیکی ہرہ سہرہ کیی سہرکہ وتنی سیستہ می فیدرالی ئہ وہیہ، کہ ہہ موو دامودہزگا و ہہریم و لایہ نہ کانی دہولہ تہ فیدرالییہ کہ، دہستور جیبہ جیبکہن.

لہ دہولہ تی فیدرالییدا لایہ نی سہرہ کیی پاریزہری دہستور، دادگای بالای فیدرالییہ. ئہرکی ہرہ سہرہ کیی دادگای بالای فیدرالی بریتیہ لہ جیبہ جیکردنی دہستوری فیدرالی و پاراستنی مافی حکومہ تی فیدرالی و حکومہ تی ہریمہ کان. بہ داخہ وہ! دادگای بالای فیدرالیی عیراق، کہ بالاترین دادگایہ، بنہ ما دہستورییہ کانی دہستوری فیدرالیی عیراق و سیستہ می فیدرالی و مافہ دہستورییہ کانی ہریمی کوردستانی بہ تہ واوی نہ پاراستووہ. بریارہ کانی دادگای فیدرالی مہ ترسیدارن و کاریگہ رییان لہ سہر بنہ ما دہستورییہ کان و سیستہ می فیدرالی و مافہ دہستورییہ کانی ہریمی کوردستاندا ہہیہ.

ئہم سیمپوزیومہ، ئہم تہوہر و بابہ تانہ گہ نگہ شدہ دکات:

- گرنگی جیبہ جیکردنی دہستوری فیدرالیی عیراق و پاراستنی سیستہ مہ فیدرالییہ کہی.
- گرنگی پاراستنی مافی پیکھاتہ کان و پیکہ وہ ژبان لہ ہریمی کوردستان و عیراقی فیدرال.
- مہ ترسیی بریارہ کانی دادگای فیدرالی لہ سہر نائیندہی سیستہ می فیدرالی لہ عیراق.
- گرنگی دانانی دہستوریکی دیموکراسییانہ بۆ ہریمی کوردستان، کہ دہستہ لآتہ کان نیشتمانییانہ رپکبخت.

گرنگی سیمپوزیوم

ئەم سیمپوزیومە جەخت لە گرنگی پابەندیی حکومەتی فیدرالی بە جیبەجیکردنی دەستوری عێراق دەکاتەو؛ ھەروەھا بەرگری لە پاراستنی سیستەمە فیدرالییەکی دەکات، لە پێناو سەقامگیری و ئایندە یەکەوژیان و بەدیھێنانی مافە دەستورییەکانی ھەریمی کوردستان.

لەم سیمپوزیومەدا ئاماژە بەو دەکریت، کە تا چەند دەستوری فیدرالی عێراق سەرپەرستانە جیبەجیکراوە. ھەروەھا ھۆکاری ئەو دەستوری دیاردەکریت، کە بۆچی حکومەتی فیدرالی لە جیبەجیکردنی ھەندیک بڕگە و مادە دەستوردا، ھەنگاوی دەستورییەکانی ھەلنەھێناوە، لەوانە:

ھەنگاوەکانی جیبەجیکردنی مادە (١٤٠)ی دەستوری فیدرالی عێراق، دروستنەکردنی ئەنجومەنی فیدرالی و ئەو دامودەزگایانەی بۆ بەیڕەوی سیستەمی فیدرالی پێویستن.

ئامانجی سیمپوزیوم

- ھانی حکومەتی فیدرالی و دامودەزگا فیدرالییەکان دەدات کە بە جیبەجیکردنی دەستوری فیدرالی عێراق ھەوێنە پابەندن، بەتایبەت ئەو بڕگە و مادانەی پەیوەندییان بە مافی ھاوڵاتیانی ھەریمی کوردستان و دەستەلاتەکانی ھەریمی کوردستان ھەبێ.

- گرنگی دروستبوونی ئەو دامودەزگا فیدرالییەکان بختەرپوو، کە لە دەستوری عێراقدا ھەن، لەوانە: دەستە ی گشتیی پاراستنی مافی ھەریمەکان و پارێزگای دەرەوێ ھەریمەکان، تا دادپەرورەرانە لە بەرپەربردنی دامودەزگا فیدرالییەکاندا بەشداری، دەستە ی گشتیی چاودێری و تەرخانکردنی داھاتە فیدرالییەکان و ئەنجومەنی فیدرالی لە پەرلەمانی عێراق.

- دیارکردنی مەترسییەکانی ھەندیک بڕیاری دادگای بالای فیدرالی لەسەر مافە دەستورییەکانی ھەریمی کوردستان و سەقامگیری و یەکەوژیان لە عێراق؛ ھەروەھا مەترسیی ئەو بڕیارانە لەسەر ئایندە ی سیستەمی فیدرالی لە عێراق.

رێکخەرانێ سیمپوزیوم

زانکۆکانی سەلاحەدین، دھۆک، سۆران، زاخۆ، بە ھاوبەشی ئەم سیمپوزیومەیان رێکخستوو.

10:00 - 09:30 خۆ تۆمارکرن

10:00 کردنەوێ سیمپۆزیوم

10:10 وتاری نوێنەری هەر چوار زانکۆ

10:30 وتاری وەزارەتی خۆپننی بالاً و توێژینەوێ زانستی

بەپێوەچوونی پانێلەکان

11:00 - 12:30 تەوهری یەكەم: سیستەمی فیدرالی عێراق: دەرڤەت و مەترسییەکان

• بەپێوەبەری پانێل: پ.ی.د. هەوار خلیل نێروەیی

سیستەمی فیدرالی لە کۆمەڵگای فرە کۆلتوردا.

پ.د. شیرزاد نجار

میکانیزمی دابەشکردنی دەسەڵاتەکان لە نیوان هەرئێمەکان و حکومەتی فیدرالی لە دەوڵەتە فیدرالییەکاندا.

پ.د. ئەفین خالد عبدالرحمان

ئاراستەیی فەرمانرەوایی و ئایندەیی سیستەمی فیدرالی عێراق.

پ.د. سردار قادر محی الدین

ئارێشه سەرەکییەکانی سیستەمی فیدرالی عێراق چین؟

پ.ی.د. عثمان علی ویسی

01:00 - 02:30 خوانی نیوهرۆ و پشودان

02:30 - 04:00 تەوهری دووهم: پۆلی دادگای بالای فیدرالی لە پاراستنی دەستور و سەقامگیری

لە عێراقدا

• بەپێوەبەری پانێل: د. شاھۆ غفور احمد

دادگای بالای فیدرالی و دەسەلاتی هەرئێمەکان لە دەستوری عێراقدا.

دادوهر رزگار محمد امین

چوارچێوەی یاسایی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان لە روانگەیی بریاری دادگای بالای فیدرالی

(هۆکار و لێکەوتەکان).

پ.د. سەرھەنگ حمید بەرزنجی

پەرھایەتی و تاییبەتەندییەکانی دادگای بالای فیدرالی عێراق.

پ.ی.د. سۆزان علی حسن

پەرھەندە سیاسی و ئابوورییەکانی پشت بریارەکانی دادگای بالای فیدرالی دژی هەرئێمی کوردستان.

پ.ی.د. رێبەر فتاح محمد

11:00 - 09:30 تەوهری سێیهەم: گرنگی جیبه جیکردنی دەستوری فیدرالی بۆ سەقامگیری عێراق و ھەریمی کوردستان

• بەرپۆهەری پانئیل: پ.ی.د. کاروان عزت محمد

ماددە (١٤٠)ی دەستوری فیدرالی عێراق و ھەنگاوەکانی جیبه جیکردنی گەشت بە کوێ؟
پ.د.محمد احسان

میکانیزمەکانی کارکردنی پیادەکردنی دەستوری فیدرالی عێراق.
د. بهدین شهاب احمد

گرنگی و میکانیزمی دامەزراندنی ئەنجومەنی فیدرالی.
پ.ی.د. وجیہ عەفدۆ علی

مەترسیی ھەمواری دەستوری فیدرالی و کاریگەراییەکانی لەسەر سەقامگیری سیاسی و ئەمنیی دەولەتی عێراق.
پ.ی.د. عبدالرحمن کریم درویش

12:20 - 11:00 تەوهری چوارەم: گرنگی ھەبوونی دەستور بۆ ھەریمی کوردستان، لەپیناوا سەقامگیری و پیکەوہژیانی زیاتر

• بەرپۆهەری پانئیل: پ.ی.د. شاری خالد نائەکەلی

ھەنگاوە یاساییەکانی تێپەراندنی دەستوری ھەریمی کوردستان چین؟
پ.د.محمد عمر مولود

دەستور و پیکەوہژیانی پیکھاتەکان.
پ.ی.د. موفق عادل عمر

چەسپاندن و پاراستنی مافی پیکھاتەکان لە دەستوری ھەریمی کوردستاندا.
پ.ی.د. رینجیر جمیل شیخو

لێکەوتە و دەرھاوێشتە خراپەکانی دواکەوتنی پەسەندکردنی دەستوری ھەریمی کوردستان چین؟
م.حسن مصطفی حسین

12:30 خویندەنەوہی ئەنجام و راسپاردەکانی سیمپۆزیۆم.

01:00 خوانی نیوہرۆ

ليژنهى بالاي زانستى سيمپوزيوم

- پ.د. ئەقىن خالدى عبدالرحمان
سەرۆكى ليژنه/ راگرى كۆليژى ياسا/ زانكۆى دهۆك
- پ.د. سيروان زەند
يارىدەدەرى سەرۆكى زانكۆى سۆران بۆ كاروبارى زانستى
- پ.ى.د. ھەوار خلیل نىروەيى
راگرى كۆليژى زانستە سىياسىيەكان/ زانكۆى دهۆك
- د. ھىمداد فىصل احمد
راگرى فاكەلتى ياسا/ زانستە سىياسىيەكان و بەرپۆەبەردن/ زانكۆى سۆران
- پ.ى.د. صباح رمضان ياسين
سەرۆكى بەشى زانستى دارايى و بانك/ زانكۆى زاخۆ
- د. على طه اكرم كانى
بەرىدەرى ليژنه/ سەرۆكى بەشى ياسا/ زانكۆى سەلاھەدىن
- د. ھزار جمال ياسين
سەرۆكى بەشى زانستى كارگىپرى/ زانكۆى زاخۆ
- د. شالۆ عبدالخالق محمد
كۆليژى زانستە سىياسىيەكان/ زانكۆى سەلاھەدىن

ئامادەكرن

عسەمت خابوور

رېفەبەرى راگەھاندنا زانكۆيا دهۆك

ديزايىن

باوهر محەمد سەدىق

The Symposium Federalism - Ensuring Stability and Coexistence

May 22th to 23th, 2024

Under the patronage of the Prime Minister of the Kurdistan Region

Mr. Masrour Barzani

a symposium entitled "Federalism- Ensuring Stability and Coexistence"
will be held by Salahaddin, Duhok, Zakho, and Soran Universities.

The Symposium
***Federalism - Ensuring
Stability and Coexistence***

May 22th to 23th, 2024

10:00 AM

Cultural Center, Salahaddin University - Erbil

Introduction

Federalism is a form of compound state in which powers are divided between the federal and regional governments. Federalism is a successful system, especially in multi-component states, as it better protects the rights of different groups.

In 2004, federalism was introduced in Iraq for the first time through the enactment of a law known as the ***Law of Administration of the Iraqi State for the Transitional Period***, giving Iraq a new form of governance. Later in 2005, federalism was approved in the Iraqi Constitution. Implementing the constitution by all state institutions, regions, and political entities is the main mechanism of the success of federalism.

In a federal state, the federal supreme court acts as the primary guardian of the constitution. The main responsibility of that court is implementing federal constitution and protecting the rights of federal and regional governments. Unfortunately, despite the Iraqi Federal Supreme Court as the highest court in Iraq, it has failed to adequately protect and uphold the constitutional principles, federal system, and the constitutional rights of the Kurdistan Region. The Decisions of the Federal Supreme Court are not reasonable and have a negative repercussion on the constitutional principles, federal system, and the constitutional rights of the Kurdistan Region.

The symposium aims to discuss the following critical topics:

- The significance of implementing the Iraqi Federal Constitution and preserving its federal system.
- The significance of protecting the rights of different groups and fostering co-existence in both the Kurdistan Region and Iraqi Federal.
- The negative outcomes of the Federal Court's Decisions on the future of federal system in Iraq.
- The necessity of drafting a democratic constitution for the Kurdistan Region that regulates powers nationally.

The Importance of the Symposium

This symposium highlights the necessity of the federal government's commitment to implement the Iraqi Constitution and preserve the federal system to ensure stability, coexistence, and the realization of the Kurdistan Region's constitutional rights. It will critically analyze that to what extent the Iraqi Federal Constitution has properly been implemented and examine the Iraqi Federal Government's shortcomings in executing certain constitutional sections and articles, including the delayed implementation of the Article 140, and also the failure to establish federal councils and institutions which are essential for implementing federal system.

Objectives of the Symposium

This symposium aims to

- Encourage the Federal Government and its Institutions to be bound with implementing Iraqi Federal Constitution, in particular, the sections and articles related to the rights of Kurdistan Region Citizens and the authorities of Kurdistan Regional Government as well.
- Highlight the significance of establishing federal institutions outlined in the Iraqi Constitution such as; the General Board for Protecting the Rights of the Regions and governorates that are not organized in a region to fairly involve in governing the federal institutions, and the General Board for Monitoring and Allocation of Federal Revenues and the Federal Council in Iraqi Parliament.
- Highlight the threats posed by some of the Federal Supreme Court's Decisions to the Kurdistan Region's constitutional rights, stability, and coexistence in Iraq, and also the future of federal system in Iraq.

Symposium Organizers

The symposium is jointly organized by Sallahaddin University-Erbil, The University of Duhok, Soran University, and The University of Zakho.

- 09:30 - 10:00** Registration
- 10:00** Opening of Symposium
- 10:10** Speeches by representatives of all four universities
- 10:30** Speech by Ministry of Higher Education and Scientific Research

Conducting Panels:

11:00 - 12:30 Topic 1: The Iraqi Federal System: Opportunities and Threats

- Panel Moderator: Asst. Prof. Dr. Hawar Khalil Nerwayi

The Federal System in a Multicultural Society.

Prof. Dr. Sherzad Najar

The mechanism of power distribution between regions and the federal government in federal states.

Prof. Dr. Aveen Khalid Abdulrahman

Governance trends and the future of the Iraqi federal system.

Prof. Dr. Sardar Qadir Mohiaddin

Challenges facing the Iraqi federal system.

Asst. Prof. Dr. Osman Ali Waisi

01:00 - 02:30 Lunch break

02:30 - 04:00 Topic 2: The Role of the Federal Supreme Court in Protecting the Constitution and Stability in Iraq

- Panel Moderator: Dr. Shaho Ghafoor Ahmed

Federal Supreme Court and Regional Authorities in the Iraqi Constitution.

Judge Razgar Mohammed Amin

Legal Framework of Kurdistan Parliamentary Elections in Light of the Decision of the Federal Supreme Court.

Prof. Dr. Sarhang Hamid Barzanji

The Legitimacy and Characteristics of the Federal Supreme Court of Iraq.

Asst. Prof. Dr. Soran Ali Hassan

Political and Economic Dimensions behind the Decisions of the Federal Supreme Court against the Kurdistan Region.

Asst. Prof. Dr. Rebar Fattah Mohammed

09:30 - 11:00 **Topic 3: The importance of implementing the federal constitution for the stability of Iraq and the Kurdistan Region.**

- Panel Moderator: Prof. Dr. Karwan Ezzat Mohammed

Progress of Article 140 of the Iraqi Federal Constitution and its implementation.

Prof. Dr. Mohammed Ehsan

Mechanisms for facilitating the implementation of the Iraqi Federal Constitution.

Dr. Bahdin Shahab Ahmad

Significance and procedural aspects of establishing the Federal Council.

Asst. Prof. Dr. Wajia Afdo Ali

Implications of amending the federal constitution on Iraq's political and security stability.

Asst. Prof. Dr. Abdulrahman Karim Darwish

11:00 - 12:20 **Topic 4: The importance of drafting a constitution for the Kurdistan Region to enhance stability and coexistence**

- Panel Moderator: Prof. Khalid Nanakali

Legal procedures for drafting the Kurdistan Regional Constitution.

Prof. Dr. Mohammed Omar Mawlod

Constitution and coexistence of components.

Asst. Prof. Dr. Muwafaq Adil Omar

Safeguarding community rights in the Kurdistan Regional Constitution.

Asst. Prof. Dr. Renjber Jamil Shekha

Consequences of delayed adoption of the Kurdistan Regional Constitution.

Mr. Hassan Mustafa Husein

12:30 Conclusion of the symposium: Reading of the recommendations and conclusions of the symposium.

01:00 Lunch

Higher Scientific Committee of the Symposium

- **Prof. Dr. Aveen Khalid Abdulrahman**
Chairman of the Committee/ Dean of the College of Law/ The University of Duhok
- **Prof. Dr. Sirwan Zand**
Vice President for Scientific Affairs of Soran University
- **Asst. Prof. Dr. Hawar Khalil Nerwayi**
Dean of the College of Political Science/ The University of Duhok
- **Dr. Himdad Faisal Ahmad**
Dean of the Faculty of Law, Political Science and Management/ Soran University
- **Asst. Prof. Dr. Sabah Ramadhan Yasin**
Head of the Science of Department of Finance and Banking / The University of Zakho
- **Dr. Ali Taha Akram Kani**
Committee Coordinator/ Head of the Law Department/ Salahaddin University
- **Dr. Hazhar Jamal Yasin**
Head of the Department of Science of Administrative/ The University of Zakho
- **Dr. Shalaw Abdulkhaliq Mohammed**
Lecturer at Salahaddin University

Prepared by

Ismat Khabour

Director of Media, University of Duhok

Design

Bawar Mohammed Sidiq